

บทที่ 6

สรุปผลการศึกษา และข้อเสนอแนะ

สรุปผลการศึกษา

การศึกษาเรื่อง "พยาบาลชาย : วิธีชีวิตการทำงานปัญหาและการปรับตัว" มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาและวิเคราะห์ ปรัชญาการณที่ผู้ชายมีลักษณะเป็นคนกลุ่มน้อยจากการเข้าร่วมวิชาชีพซึ่งเคยถือว่าเป็นงานเฉพาะสำหรับเพศหญิงว่าจะมีรูปแบบของการปฏิสังสรรค์และแบบแผนการตอบสนองต่อภาวะการเป็นคนกลุ่มน้อยในลักษณะเช่นใด รวมทั้งวิเคราะห์ถึงโอกาสที่จะได้รับการยอมรับความรู้ ความสามารถ และเข้าไปมีส่วนร่วมในวิชาชีพได้อย่างแท้จริงหรือไม่ โดยนำเอากรอบแนวคิดเกี่ยวกับ tokenism ของ Kanter มาเป็นแนวในการวิเคราะห์ โดยใช้การศึกษาเชิงคุณภาพและทำการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสังเกตและการสัมภาษณ์แบบเจาะลึกซึ่งเริ่มต้นจากการสังเกตปรัชญาการณในหอผู้ป่วยที่พยาบาลชายประจำอยู่ หอพักพยาบาลและลักษณะของการปฏิสังสรรค์กับเพื่อนร่วมงาน รวมทั้งบรรยากาศโดยทั่วไปของโรงพยาบาลแห่งนี้ การเลือกกลุ่มประชากรตัวอย่างใช้วิธีการเลือกแบบเพิ่มทวีจำนวนโดยในขั้นต้นได้ขอความร่วมมือมือกับพยาบาลชายที่ปฏิบัติงานในสังกัดงานการพยาบาลศัลยศาสตร์ และศัลยศาสตร์ออร์โธปิดิกส์ ซึ่งผู้วิจัยรู้จักมาก่อนช่วยแนะนำให้ ซึ่งต่อมาก็ได้ตัวอย่างเป็นพยาบาลชายในสังกัดงานการพยาบาลดังกล่าวจำนวน 3 คน และได้ให้ตัวอย่างนี้ช่วยแนะนำตัวอย่างต่อไปให้ จนกระทั่งทำให้การศึกษานี้ได้กลุ่มตัวอย่างครบ 20 คน และในการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์ผู้วิจัยได้ใช้เทปบันทึกเสียงร่วมด้วย

ผลการศึกษาพบรูปแบบของสถานการณ์การปฏิสังสรรค์ 3 ลักษณะคือ

1. ภาวะการตกเป็นเป้าสายตา
2. ภาวะการแบ่งแยกความแตกต่างที่ชัดเจน
3. ภาวะการเกิดการกลืนกลาย

บทที่ 6

สรุปผลการศึกษา และข้อเสนอแนะ

สรุปผลการศึกษา

การศึกษาเรื่อง "พยาบาลชาย : วิธีชีวิตการทำงานปัญหาและการปรับตัว" มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาและวิเคราะห์ ปรัชญาการณที่ผู้ชายมีลักษณะเป็นคนกลุ่มน้อยจากการเข้าร่วมวิชาชีพซึ่งเคยถือว่าเป็นงานเฉพาะสำหรับเพศหญิงว่าจะมีรูปแบบของการปฏิสังสรรค์และแบบแผนการตอบสนองต่อภาวะการเป็นคนกลุ่มน้อยในลักษณะเช่นใด รวมทั้งวิเคราะห์ถึงโอกาสที่จะได้รับการยอมรับความรู้ ความสามารถ และเข้าไปมีส่วนร่วมในวิชาชีพได้อย่างแท้จริงหรือไม่ โดยนำเอากรอบแนวคิดเกี่ยวกับ tokenism ของ Kanter มาเป็นแนวในการวิเคราะห์ โดยใช้การศึกษาเชิงคุณภาพและทำการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสังเกตและการสัมภาษณ์แบบเจาะลึกซึ่งเริ่มต้นจากการสังเกตปรัชญาการณในหอผู้ป่วยที่พยาบาลชายประจำอยู่ หอพักพยาบาลและลักษณะของการปฏิสังสรรค์กับเพื่อนร่วมงาน รวมทั้งบรรยากาศโดยทั่วไปของโรงพยาบาลแห่งนี้ การเลือกกลุ่มประชากรตัวอย่างใช้วิธีการเลือกแบบเพิ่มทวีจำนวนโดยในขั้นต้นได้ขอความร่วมมือมือกับพยาบาลชายที่ปฏิบัติงานในสังกัดงานการพยาบาลศัลยศาสตร์ และศัลยศาสตร์ออร์โธปิดิกส์ ซึ่งผู้วิจัยรู้จักมาก่อนช่วยแนะนำให้ ซึ่งต่อมาก็ได้ตัวอย่างเป็นพยาบาลชายในสังกัดงานการพยาบาลดังกล่าวจำนวน 3 คน และได้ให้ตัวอย่างนี้ช่วยแนะนำตัวอย่างต่อไปให้ จนกระทั่งทำให้การศึกษานี้ได้กลุ่มตัวอย่างครบ 20 คน และในการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์ผู้วิจัยได้ใช้เทปบันทึกเสียงร่วมด้วย

ผลการศึกษาพบรูปแบบของสถานการณ์การปฏิสังสรรค์ 3 ลักษณะคือ

1. ภาวะการตกเป็นเป้าสายตา
2. ภาวะการแบ่งแยกความแตกต่างที่ชัดเจน
3. ภาวะการเกิดการกลืนกลาย

ภาวะการตกเป็นเป้าสายตา

พยาบาลส่วนใหญ่ (จำนวน 18 คน จากทั้งหมด 20 คน) มีแนวโน้มที่จะเกิดความรู้สึกว่าตนเองนั้นตกเป็นเป้าสายตาของผู้ร่วมงานหญิงอยู่ตลอดเวลา ซึ่งทั้งนี้ เป็นผลมาจากการที่พยาบาลชายมีจำนวนน้อยกว่าพยาบาลหญิงมาก โดยลักษณะดังกล่าวนี้จะทำให้พยาบาลชายมีการตระหนักรู้ถึงอยู่ตลอดเวลา และในบางครั้งจะนำไปสู่การเกิดภาวะความกดดันในการปฏิบัติงาน โดยทำให้เกิดความตึงเครียดในการทำงาน ขาดความเป็นลักษณะส่วนตัว ต้องทำงานด้วยความระมัดระวัง เพื่อไม่ให้เกิดความผิดพลาด และไม่ให้เกิดการกระทำของตนเองเกินหน้าเกินตาผู้ร่วมงานคนอื่น ๆ แต่อย่างไรก็ตามในที่สุดแล้ว การเกิดลักษณะดังกล่าวนี้จะประโยชน์ต่อพยาบาลชายในการที่จะได้พัฒนาความรู้ ความสามารถในการปฏิบัติงานของตนเอง และมีแนวโน้มที่จะมีความชำนาญในการปฏิบัติงานนั้น ๆ มากยิ่งขึ้นด้วย

ภาวะการแบ่งแยกความแตกต่างที่ชัดเจน

พยาบาลชายส่วนใหญ่ (จำนวน 13 คน ใน 20 คน) มีแนวโน้มที่จะรับรู้ถึงการแบ่งแยกความแตกต่างระหว่างพยาบาลชายและพยาบาลหญิงจากภาวะการทำงานในด้านต่าง ๆ ดังนี้

1. การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงานแผนกต่าง ๆ ของฝ่ายการพยาบาล

กลุ่มพยาบาลชายมีความรู้สึกที่ตนเองนั้น ไม่สามารถที่จะมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงานด้านการพยาบาลในแผนกต่าง ๆ ของฝ่ายการพยาบาลได้ทุกประเภทเหมือนกับพยาบาลหญิงทั่วไป ซึ่งจะมีผลทำให้พยาบาลชายเกิดความรู้สึกที่ตนเองนั้นมีลักษณะที่แตกต่างออกไปจากผู้ร่วมงานคนอื่น ๆ ทำให้เกิดการเสียเปรียบในการปฏิบัติงาน และไม่สามารถที่จะมีส่วนร่วมในวิชาชีพได้อย่างแท้จริง

2. การติดต่อสื่อสารระหว่างผู้ร่วมงาน

พยาบาลชายมีความรู้สึกที่ตนเองนั้นมีลักษณะที่แตกต่างออกไปจากผู้ร่วมงานอื่น ๆ ไม่สามารถที่จะพูดคุยติดต่อสื่อสารกับผู้ร่วมงานได้อย่างเต็มที่ โดยเฉพาะในช่วงเวลาที่ไม่เป็นทาง

การ ซึ่งในที่สุดแล้วจะมีผลทำให้พยาบาลชายเกิดการแยกตัวออกไปจากผู้ร่วมงานคนอื่น ๆ ทำให้เกิดภาวะความโดดเดี่ยวขึ้น

3. การมีส่วนร่วมในกิจกรรมด้านวิชาการของฝ่ายการพยาบาล

พยาบาลชายมีความรู้สึกว่าคุณเองนั้นไม่สามารถที่จะมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางด้านวิชาการได้อย่างเต็มที่เหมือนกับพยาบาลหญิง ซึ่งในที่สุดแล้วจะทำให้พยาบาลชายเกิดความรู้สึกว่าคุณเองนั้นเป็นบุคคลที่แตกต่างออกไป รวมทั้งไม่สามารถที่จะมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงานวิชาชีพของพยาบาลได้อย่างเต็มที่

โดยการรับรู้ถึงภาวะการแบ่งแยกความแตกต่างระหว่างพยาบาลชายและพยาบาลหญิงในการศึกษานี้พบว่า นอกจากจะมีสาเหตุมาจากความเป็นคนกลุ่มน้อยของพยาบาลชายแล้ว ยังมีสาเหตุมาจากความรู้สึกของพยาบาลชายเองที่ไม่พึงพอใจต่อการที่ตนเองเข้ามาประกอบวิชาชีพพยาบาล รวมทั้งมีความคิดเห็นว่าอาชีพพยาบาลนั้นมีลักษณะที่ไม่เหมาะสมกับตนเองด้วย

ภาวะการเกิดการกลืนกลาย

พยาบาลชายมักจะถูกบุคคลที่มีการปฏิสังสรรค์ร่วมด้วย มองโดยการปรับสถานภาพและบทบาทในลักษณะต่าง ๆ ให้สอดคล้องกับความคาดหวังของตน ดังจะเห็นได้จาก

1. การปฏิสังสรรค์กับผู้ป่วยและญาติ

ในการปฏิสังสรรค์ระหว่างพยาบาลชายกับผู้ป่วยและญาตินี้ พยาบาลชายมักจะถูกผู้ป่วยเข้าใจผิด โดยการเรียกพยาบาลชายว่า "หมอ" (หมายถึงแพทย์) อยู่ตลอดเวลา ซึ่งพยาบาลชายต้องคอยบอกอยู่เสมอว่าเขาไม่ใช่แพทย์แต่เป็นพยาบาล ซึ่งในที่สุดแล้วจะมีผลทำให้พยาบาลชายเกิดความรู้สึกว่าคุณเองนั้นเข้ามาประกอบอาชีพที่ไม่เหมาะสมและมีความผิดแปลกจากผู้ชายทั่วไป

2. การปฏิสังสรรค์กับบุคคลทั่วไป

ในสถานการณ์ของการปฏิสังสรรค์ระหว่างพยาบาลชายกับบุคคลอื่น ๆ ในสังคม พบว่า พยาบาลชายมักจะไม่เปิดเผยตนเองว่าเป็นพยาบาล ทั้งนี้เพราะเมื่อแสดงตนว่าเป็นพยาบาลแล้วจะต้องเสียเวลาในการปรับการรับรู้ให้ตรงกับความจริงอยู่เสมอ นอกจากนี้พยาบาลชายยัง

มักถูกมองว่าไม่มีลักษณะของเพศชายอย่างเต็มที่เป็นพวกกร่วมเพศ ซึ่งในที่สุดแล้วจะมีผลทำให้พยาบาลชายเกิดความรู้สึกว่าตนเองนั้นคือค่า ไม่เป็นที่ยอมรับของสังคม ทำให้ไม่ภูมิใจที่เข้ามาประกอบวิชาชีพพยาบาล

3. การปฏิสังสรรค์ระหว่างผู้ร่วมงานหญิง

พยาบาลชายที่ปฏิบัติงานในโรงพยาบาลแห่งนี้ จะมีความรู้สึกที่ตนเองนั้นถูกมองในลักษณะที่เป็นตัวแทนของพยาบาลชายทุกคน และเมื่อใดก็ตามที่พยาบาลชายแสดงการกระทำในลักษณะต่าง ๆ ให้เห็น พยาบาลหญิงมักจะคิดว่าลักษณะดังกล่าวจะเกิดขึ้นกับพยาบาลชายทุก ๆ คน ซึ่งจะมีผลทำให้พยาบาลชายเกิดความเครียดในการปฏิบัติงาน

นอกจากนี้ กลุ่มพยาบาลชายส่วนใหญ่ (จำนวน 15 คน จาก 20 คน) ยังมีความรู้สึกที่ตนเองนั้นมักจะถูกจำกัดบทบาทในการทำงานจากพยาบาลหญิง โดยเฉพาะผู้ที่อยู่ในตำแหน่งบริหาร โดยกำหนดให้ไปประจำหอผู้ป่วยที่คิดว่าเหมาะสมกับลักษณะของผู้ชายทั่วไป ซึ่งหอผู้ป่วยเหล่านี้จะมีลักษณะของการใช้บทบาทที่มีความเข้มแข็ง และใช้แรงงานมาก โดยลักษณะดังกล่าวนี้จะเกิดขึ้นควบคู่ไปกับการที่พยาบาลชายมักจะมีความรู้สึกว่าถูกผู้ร่วมงานหญิงกำหนดบทบาทที่มีลักษณะพิเศษและไม่เป็นทางการให้ ซึ่งบทบาทดังกล่าวนี้จะไม่ใช่บทบาททางด้านการพยาบาลโดยตรง แต่เป็นบทบาทที่ผู้ร่วมงานหญิง มีความคาดหวังและคุ้นเคยจากผู้ชายทั่วไป ทั้งนี้เพื่อเป็นการง่ายต่อการทำความเข้าใจลักษณะต่าง ๆ ของพยาบาลชายที่เข้ามาทำงานร่วมด้วย ซึ่งบทบาทดังกล่าวมีลักษณะดังนี้

1. บทบาทของผู้ที่มีความเข้มแข็ง บึกบึน

พยาบาลชายมักถูกมองว่าเป็นผู้ที่สามารถทำงานในสถานการณ์ที่ต้องใช้แรงงานในการยกผู้ป่วยหรือยกสิ่งของที่มีน้ำหนักมากได้ดีกว่าพยาบาลหญิง ดังนั้นเมื่อมีสถานการณ์ดังกล่าวเกิดขึ้น พยาบาลชายก็มักจะถูกมอบหมายหรือขอร้องให้กระทำอยู่เสมอ แต่อย่างไรก็ตาม พยาบาลชายก็ไม่ได้มีการโต้ตอบที่รุนแรงมากนัก รวมทั้งมีความเห็นว่าการทำงานในลักษณะดังกล่าวไม่ได้เป็นการเพิ่มภาวะให้กับตนเองด้วย

2. บทบาทของผู้ที่ชอบก่ปัญหา

บทบาทของผู้ที่ชอบก่ปัญหานี้ เป็นบทบาทที่ผู้ร่วมงานหญิงโดยเฉพาะผู้บริหารมองพยาบาลชายว่าเป็นผู้ที่ชอบก่ปัญหาในการปฏิบัติงาน ชอบฝ่าฝืนคำสั่งของผู้บริหารและแพทย์ รวมทั้งมีนิสัยที่แข็งกระด้างไม่อดทนต่อสถานการณ์ต่าง ๆ ซึ่งจะมีผลต่อภาพพจน์ของวิชาชีพพยาบาล ซึ่งในบางครั้งจะทำให้การปฏิสังสรรค์ระหว่างพยาบาลชายและพยาบาลหญิงเกิดความตึงเครียดขึ้น แต่อย่างไรก็ตามพยาบาลชายก็มีแนวโน้มที่จะรักษาความสัมพันธ์ในการทำงานร่วมกันโดยการปฏิบัติงานให้ดียิ่งขึ้น เพื่อที่จะแสดงให้เห็นว่าตนเองนั้น ไม่ได้มีลักษณะดังที่ผู้ร่วมงานหญิงคาดหมายไว้

3. บทบาทของผู้ที่ชอบการเป็นผู้นำ

บทบาทของผู้ที่ชอบการเป็นผู้นำนี้ จะมีลักษณะที่คล้ายกับบทบาทของผู้ที่ชอบก่ปัญหานั้นคือ จะทำให้เกิดความตึงเครียดในการปฏิบัติงานร่วมกัน ซึ่งบทบาทดังกล่าวนี้จะทำให้พยาบาลชายถูกมองว่า เป็นผู้ที่มีความมุ่งหวังในการประกอบอาชีพสูงและต้องการเข้ามาแสดงบทบาทของการเป็นผู้นำในวิชาชีพพยาบาล นอกจากนี้ยังทำให้ผู้บริหารเกิดความไม่ไว้วางใจและคิดว่าพยาบาลชายนั้นจะใช้อำนาจและลักษณะของการเป็นผู้นำมากเกินไป ทำให้เกิดปัญหาในการปฏิบัติงาน และมีผลกระทบต่อผู้ร่วมงานอื่น ๆ อย่างไรก็ตามพยาบาลชายก็มีแนวโน้มที่จะยอมรับบทบาทดังกล่าวนี้ โดยการพยายามแสดงความสามารถให้พยาบาลหญิงเห็นว่าตนเองนั้นมีลักษณะของการเป็นผู้นำที่ดีและสามารถปฏิบัติงานในส่วนนี้ได้ดีกว่า

4. บทบาทของพวกกรักร่วมเพศ

บทบาทของพวกกรักร่วมเพศนี้จะเป็นลักษณะที่แตกต่างจากบทบาทอื่น ๆ ที่ได้กล่าวมาแล้ว โดยลักษณะของพวกกรักร่วมเพศนี้จะถูกมองว่าไม่มีลักษณะของความเป็นเพศชาย หรือมีลักษณะของความเป็นเพศชายน้อยกว่าปกติ ซึ่งการถูกมองว่าเป็นพวกกรักร่วมเพศนี้ ถือว่าเป็นการถูกประทับตราที่รุนแรงที่สุดสำหรับพยาบาลชาย และมีผลทำให้พยาบาลชายเกิดความรู้สึกว่าตนเองนั้นไม่เหมาะสมที่จะประกอบวิชาชีพพยาบาลมากยิ่งขึ้น

กล่าวโดยสรุปคือ การศึกษาถึงวิถีชีวิตการทำงานของพยาบาลชาย ซึ่งมีฐานะเป็นคนกลุ่มน้อยในครั้งนี้ ได้ชี้ให้เห็นถึงรูปแบบของการปฏิสังสรรค์ระหว่างพยาบาลชายและพยาบาลหญิง 3 ลักษณะคือ ลักษณะของภาวะการตกเป็นเป้าสายตา ลักษณะของภาวะการแบ่งแยกความ

แตกต่างที่ชัดเจน และลักษณะของภาวะการกลืนกลาย ซึ่งในแต่ละรูปแบบจะมีผลกระทบต่อ การปฏิบัติงานของพยาบาลชายที่ต่างกัน และจะนำไปสู่การเกิดรูปแบบของการตอบสนองที่ชัดเจนขึ้น นอกจากนี้ยังชี้ให้เห็นถึงลักษณะของพยาบาลชายที่มักจะเกิดความไม่พึงพอใจ ต่อการเข้ามาประกอบวิชาชีพพยาบาลรวมทั้งมีความตั้งใจที่จะลาออกจากองค์กรแห่งนี้เป็นส่วน ใหญ่

ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาถึงวิถีชีวิตการทำงาน ปัญหา และการปรับตัวของพยาบาลชายในครั้ง นี้ แม้ว่าจะทำให้เข้าใจถึงภาพของสถานการณ์การปฏิสังสรรค์ระหว่างพยาบาลชายซึ่งมีฐานะเป็นคน กลุ่มน้อยที่ทำงานอยู่ท่ามกลางกลุ่มพยาบาลหญิงซึ่งมีฐานะเป็นคนกลุ่มใหญ่ในสังคมไทย ซึ่งมีความแตกต่างจากที่เคยมีผู้ศึกษามาก่อน แต่อย่างไรก็ตาม หากได้มีการศึกษาวิจัยเพิ่มเติมในเรื่อง เดียวกัน หรือเรื่องที่ใกล้เคียงกันแล้ว ย่อมจะทำให้เกิดความเข้าใจในลักษณะดังกล่าวถูกต้องและ ชัดเจนมากยิ่งขึ้น จึงขอเสนอแนะแนวทางเพื่อใช้ในการศึกษาครั้งต่อ ๆ ไปดังนี้

1. การศึกษาครั้งนี้เป็นการศึกษาถึงวิถีชีวิตการทำงานของพยาบาลชายที่ทำงานใน โรงพยาบาลแห่งหนึ่งเพียงกลุ่มเดียว ซึ่งไม่อาจใช้เป็นข้อสรุปครอบคลุมถึงพยาบาลชายทั้งหมดใน สังคมไทยและผลการศึกษาที่ได้ อาจจะเป็นเพียงแง่มุมหนึ่งเท่านั้น ซึ่งถ้าหากมีการศึกษาครั้งต่อไป ผู้วิจัยใคร่ขอเสนอแนะให้เล็งกลุ่มประชากรที่มีความหลากหลายมากยิ่งขึ้น โดยอาจจะเป็นการ ศึกษาเปรียบเทียบระหว่างพยาบาลชายที่ทำงานในหน่วยงานของรัฐบาลและเอกชน ทั้งนี้เพราะ หน่วยงานทั้งสองจะมีลักษณะของโครงสร้างการบริหารงานและการให้สวัสดิการต่าง ๆ ที่แตกต่างกันเป็นต้น

2. นอกเหนือจากภาวะเงื่อนไขต่าง ๆ ของลักษณะการปฏิสังสรรค์ระหว่างพยาบาล ชายและพยาบาลหญิง ที่ได้จากการศึกษานี้ หากได้มีการศึกษาถึงกรณีของนักศึกษาพยาบาลชาย ในสถานศึกษาหนึ่ง ๆ อาจทำให้ทราบถึงรูปแบบการปฏิสังสรรค์และแบบแผนการตอบสนองที่ น่าสนใจ และอาจเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาแนวความคิดของ Kanter ให้มีความสมบูรณ์มาก ยิ่งขึ้น